

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICTIONALĂ

NR. 2443

12 APR 2023

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro

Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

AVOCATUL POPORULUI

REGISTRATURĂ GENERALĂ

IEȘIRE NR. 10536 / 12 APR. 2023

**Domnului Marian Enache,
Președintele Curții Constituționale,**

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, vă transmitem alăturat, obiecția de neconstituționalitate referitoare la **dispozițiile Art. I, punctul 17 referitoare la art. 139¹ alin. (1) și (2), precum și cele ale art. I pct. 38 cu referire la introducerea alin. (1¹) în cuprinsul art. 345 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr. 246/2023, L 2/2023).**

Vă asigur, Doamnă Președinte, de înalta mea considerație.

Avocatul Poporului,

Renate WEBER

ROMÂNIA
Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată,

Avocatul Poporului
formulează, în termenul legal prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, prezenta

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

în ceea ce privește dispozițiile Art.I, punctul 17 referitoare la art. 139¹ alin. (1) și (2), precum și cele ale art. I pct. 38 cu referire la introducerea alin. (1)¹ în cuprinsul art. 345 din *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr. 246/2023, L 2/2023)* din perspectiva următoarelor

MOTIVE DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. Prevederile Art.I, pct.17 referitoare la art.139¹ alin. (1) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr.246/2023, L 2/2023) contravin art. 1 alin. (5), art. 26, art. 28 și art. 147 alin. (2) și (4) din Constituția României

(i) Art. I din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr.246/2023, L 2/2023) prevede că: „Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: [...] 17. După articolul 139 se introduce un nou articol, art. 139¹, cu următorul cuprins: «(1) Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) și au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări.»

Examinând textul de lege criticat din perspectiva respectării **principiului legalității consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție**, care prevede că „*În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie*” apreciem că, prevederile acestuia nu îndeplinesc criteriile de precizie, claritate și previzibilitate menționate de Legea fundamentală.

Astfel, considerăm că textul de lege prevăzut de **art.139¹ alin.(1) din Codul de procedură penală**, așa cum a fost modificat prin art. I pct. 17 din *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative*, care menționează că „*Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) și au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări*” încalcă prevederile **art. 1 alin. (5) din Constituție**.

În acest sens, precizăm că potrivit **art. 30 din Codul de procedură penală** „*organele specializate ale statului care realizează activitatea judiciară sunt: a)organele de cercetare penală; b)procurorul; c)judecătorul de drepturi și libertăți; d)judecătorul de cameră preliminară; e)instanțele judecătorești*”.

Totodată, art. 55 din același cod prevede la alin. (1) că: „*Organele de urmărire penală sunt: a)procurorul; b)organele de cercetare penală ale poliției judiciare; c)organele de cercetare penală speciale*, iar potrivit alin. (4) „*Atribuțiile organelor de cercetare penală ale poliției judiciare* sunt îndeplinite de lucrători specializați din Ministerul Administrației și Internelor anume desemnați în condițiile legii speciale, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori avizul procurorului desemnat în acest sens. De asemenea, alin. (5) din același articol menționează că: „*Atribuțiile organelor de cercetare penală speciale* sunt îndeplinite de ofițeri anume desemnați în condițiile legii, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, iar *organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale își desfășoară activitatea de urmărire penală sub conducerea și supravegherea procurorului* [alin. 6].

Mai mult, conform **art. 57 din Codul de procedură penală** organele de cercetare penală ale poliției judiciare efectuează urmărirea penală pentru orice infracțiune care nu este dată, prin lege, în competența organelor de cercetare penală speciale sau procurorului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege [alin. 1]. În plus, **organele de cercetare penală speciale efectuează acte de urmărire penală numai în condițiile art. 55 alin. (5) și (6)**, corespunzător specializării structurii din care fac parte, în cazul săvârșirii infracțiunilor de către militari sau în cazul săvârșirii infracțiunilor de corupție și de serviciu prevăzute de Codul penal săvârșite de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului. De asemenea, organele de cercetare penală speciale pot efectua, în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute în titlul X din Codul penal și infracțiunilor de terorism, din dispoziția procurorului, punerea în aplicare a mandatelor de supraveghere tehnică [alin.2].

Coroborat cu aceste prevederi, **art. 13 din Legea nr. 14/1992 privind organizarea și Functionarea Serviciului Român de Informații**, modificată, prevede că: „*Organele Serviciului Român de Informații nu pot efectua acte de cercetare penală, nu pot lua măsura reținerii sau arestării preventive și nici dispune de spații proprii de arest. Prin excepție, organele Serviciului Român de Informații pot fi desemnate organe de cercetare penală speciale conform art. 55 alin. (5) și (6) din Codul de procedură penală pentru punerea în executare a mandatelor de*

supraveghere tehnică, conform prevederilor art. 57 alin. (2) teza finală din Codul de procedură penală”.

Prin urmare, **în accepțiunea dispozițiilor art. 139¹ alin. (1) din actul normativ criticat, înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații sunt obținute cu respectarea prevederilor legale care reglementează obținerea acestor înregistrări, adică în aplicarea dispozițiilor Legii nr. 51/1991, modificată, contrar celor reglementate de art. 138 – art. 144 din Codul de procedură penală referitoare la metodele speciale de supraveghere sau cercetare.**

Reglementarea competențelor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce constituie o componentă a statului de drept. Aceasta, deoarece o regulă esențială a statului de drept este aceea că atribuțiile/competențele autorităților sunt definite prin lege. Principiul legalității presupune, în principal, că organele judiciare acționează în baza competenței pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispozițiile de drept substanțial, cât și pe cele de drept procedural incidente. Pe de altă parte, în ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare.

Curtea Constituțională a statuat că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrariului **(Deciziile Curții Constituționale nr. 348/2014 și nr. 302/2017).**

Mai mult, având în vedere faptul că reglementarea privește norme de procedură penală, vizând restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, pentru a fi respectată de către destinatarii săi, legea trebuie să îndeplinească anumite cerințe de claritate și previzibilitate, astfel încât acești destinatari să își poată adapta în mod corespunzător conduita.

În acest sens, instanța de contencios constituțional a statuat că o consecință a prevederilor art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, care prevăd obligativitatea respectării, în România, a Constituției, a supremației sale și a legilor, este aceea că legiuitorul trebuie să reglementeze din punct de vedere normativ atât cadrul de desfășurare a procesului penal, cât și competența organelor judiciare și modul concret de realizare a fiecărei subdiviziuni, a fiecărei etape a procesului penal **(Deciziile Curții Constituționale nr. 302/2017 și nr. 390/2014).**

Totodată, Curtea Constituțională a constatat că reglementarea competențelor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce se constituie într-o componentă a statului de drept. Aceasta deoarece o regulă esențială a statului de drept este aceea că atribuțiile/competențele autorităților sunt definite prin lege. Principiul legalității presupune, în principal, că organele judiciare acționează în baza competenței pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispozițiile de drept substanțial, cât și pe cele de drept procedural incidente, inclusiv a normelor de competență.

Pe de altă parte, în ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare. În acest sens, instanța de contencios constituțional a statuat că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrariului **(Decizia Curții Constituționale nr. 348/2014).**

Așadar, având în vedere importanța regulilor de competență în materia penală, legiuitorului îi incumbă obligația de a adopta prevederi care să determine respectarea acesteia în practică, prin reglementarea unor competențe adecvate aplicabile în caz contrar. Aceasta deoarece aplicarea

efectivă a legislației poate fi obstructionată prin absența unor competențe corespunzătoare, precum și printr-o reglementare insuficientă sau selectivă a acestora.

În plus, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal înregistrărilor rezultate în urma desfășurării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului se poate realiza numai în măsura în care această reglementare este însoțită de o procedură clară și explicită referitoare la verificarea legalității acestui element (**Decizia Curții Constituționale nr. 55/2020**).

De asemenea, Curtea Constituțională, prin **Decizia nr. 72/2019**, a constatat că normele legale care privesc procesul penal trebuie să fie clare, precise și previzibile, ceea ce presupune, printre altele, și obligația legiuitorului de a reglementa un cadru normativ coerent în care normele edictate să se completeze și să se dezvolte reciproc într-un mod armonios, fără a crea antinomii între actul normativ care constituie sediul general al materiei și cele care reglementează aspecte particulare sau speciale ale acesteia. Prin urmare, aceste din urmă acte normative trebuie să se coroboreze cu Codul de procedură penală, să se integreze în mod organic în concepția de ansamblu a acestuia și să detalieze prevederile procedural penale.

O noțiune legală poate avea un conținut și înțeles autonom diferit de la o lege la alta, cu condiția ca legea care utilizează termenul respectiv să îl și definească. Astfel, legiuitorul trebuie să prevadă cu exactitate obligațiile pe care le are fiecare organ judiciar, care se impun a fi circumscrise modului concret de realizare a atribuțiilor acestora, prin stabilirea, în mod neechivoc, a operațiunilor pe care acestea le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor lor. În soluționarea cauzei, procurorul nu se poate îndepărta de conținutul acesteia, realizând delimitări ce intră în competența puterii legiuitoare.

Menționăm și faptul că, referitor la cerințele de calitate ale legii, garanție a principiului legalității, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărârile din 4 mai 2000, 25 ianuarie 2007, 24 mai 2007 și 5 ianuarie 2010, pronunțate în cauzele Rotaru împotriva României (paragraful 52), Sissanis împotriva României (paragraful 66), Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României (paragraful 34) și Beyeler împotriva Italiei (paragraful 109), a reținut obligativitatea asigurării acestor standarde de calitate a legii drept garanție a principiului legalității, prevăzut la art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, prin Hotărârea pronunțată în Cauza Sissanis împotriva României (paragraful 66), instanța europeană a reținut că sintagma "prevăzută de lege" impune ca măsura incriminată să aibă un temei în dreptul intern, însă vizează, de asemenea, calitatea legii în cauză: aceasta trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. S-a reținut, totodată, că, pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului. În plus, a fost statuat faptul că nu poate fi considerată drept "lege" decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita; apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă.

De asemenea, prin Hotărârea pronunțată în Cauza Rotaru împotriva României (paragraful 52), Curtea Constituțională a reamintit jurisprudența sa constantă, conform căreia "prevăzut de lege" înseamnă nu doar o anumită bază legală în dreptul intern, dar și calitatea legii în cauză: astfel, aceasta trebuie să fie accesibilă persoanei și previzibilă. Totodată, în Hotărârea pronunțată în Cauza Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României (paragraful 34), Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea "drept" folosită la art. 7 din Convenție corespunde noțiunii de "lege" ce apare în alte articole din Convenție; ea înglobează dreptul de origine atât legislativă, cât și jurisprudențială

și implică condiții calitative, printre altele, pe cele ale accesibilității și previzibilității (a se vedea și Decizia Curții Constituționale nr. 23/2016).

În consecință, apreciem că textul criticat nu îndeplinește standardele de claritate, precizie și previzibilitate ale legii penale, încălcând principiul legalității procesului penal, reglementat la art. 2 din C.proc.pen. și, prin urmare, prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, care prevăd obligativitatea respectării în România a Constituției, a supremației sale și a legilor.

(ii) Analizând textul de lege criticat din perspectiva **art. 26 și art. 28 din Constituție** referitoare la viața intimă, familială și privată, precum și la secretul corespondenței, considerăm că legiuitorul trebuie să reglementeze din punct de vedere normativ atât cadrul de desfășurare a procesului penal, cât și competența organelor judiciare și modul concret de realizare a fiecărei etape a procesului penal.

În acest caz, reglementarea privind efectuarea supravegherii tehnice și organele care efectuează această supraveghere (întrucât reglementarea privește norme de procedură penală, vizând posibilitatea restrângerii unor drepturi și libertăți cetățenești), trebuie clar precizată în lege pentru ca această procedură să nu fie îndeplinită de persoane care nu sunt prevăzute de lege sau care au un statut incert și, care, astfel poate crea situații în care ofițerii de informații, în procedura de supraveghere tehnică, să acționeze discreționar, în dezacord cu prevederile art.26 și art.28 din Constituție.

Ca atare, procurorul pune în executare supravegherea tehnică, conform dispozițiilor indicate din Codul de procedură penală și nu potrivit Legii nr. 51/1991, modificată, prin intermediul organelor de cercetare penală strict prevăzute de lege, în mod clar și precis, și, care își desfășoară activitatea în condiții de legalitate, în caz contrar existând riscul încălcării dreptului la viața intimă, familială și privată, contravenind astfel art. 26 și art. 28 din Constituție.

În acest sens, menționăm că instanța de contencios constituțional a reținut faptul că, *având în vedere [...] caracterul intruziv al măsurilor de supraveghere tehnică [...] este obligatoriu ca aceasta să se realizeze într-un cadru normativ clar, precis și previzibil, atât pentru persoana supusă acestei măsuri, cât și pentru organele de urmărire penală și pentru instanțele de judecată. În caz contrar, s-ar ajunge la posibilitatea încălcării într-un mod aleatoriu/abuziv a unora dintre drepturile fundamentale esențiale într-un stat de drept: viața intimă, familială și privată. Este îndeobște admis că drepturile prevăzute la art. 26 din Constituție nu sunt absolute, însă limitarea lor trebuie să se facă cu respectarea dispozițiilor art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, iar gradul de precizie a termenilor și noțiunilor folosite trebuie să fie unul ridicat, dată fiind natura drepturilor fundamentale limitate. Așadar, standardul constituțional de protecție a vieții intime, familiale și private și a secretului corespondenței impune ca limitarea acestora să se realizeze într-un cadru normativ care să stabilească expres, într-un mod clar, precis și previzibil care sunt organele abilitate să efectueze operațiunile care constituie ingerințe în sfera protejată a drepturilor (Decizia Curții Constituționale nr. 51/2016).*

De asemenea, prin **Decizia nr.1258/2009**, Curtea Constituțională a reținut că „lipsa unei reglementări legale precise, care să determine cu exactitate sfera acelor date necesare identificării persoanelor fizice sau juridice utilizatoare, deschide posibilitatea unor abuzuri în activitatea de reținere, prelucrare și utilizare a datelor stocate de furnizorii serviciilor de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații. Limitarea exercițiului dreptului la viața intimă și la secretul corespondenței și a libertății de exprimare, de asemenea, trebuie să aibă loc într-o manieră clară, previzibilă și lipsită de echivoc, astfel încât să fie îndepărtată, pe cât posibil, eventualitatea arbitrariului sau a abuzului autorităților în acest domeniu”.

Totodată, precizăm că în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în cauza *Weber și Saravia împotriva Germaniei*¹, Curtea a observat că legislația care creează, prin simpla sa existență, pentru toți cei cărora li s-ar putea aplica, o amenințare de supraveghere, afectează astfel în mod clar libertatea de comunicare dintre utilizatorii serviciilor de telecomunicații și constituie așadar în sine o ingerință în exercitarea de către reclamanți a drepturilor lor garantate de art. 8 din Convenție, indiferent de măsurile luate în fapt.

Acest aspect este reluat și în hotărârea *Kennedy împotriva Regatului Unit*², care precizează că, pentru a clarifica dacă o persoană particulară se poate plânde de o ingerință ca urmare a simplei existențe a unei legislații care autorizează măsuri de supraveghere secretă, Curtea trebuie să ia în considerare disponibilitatea oricărei căi de atac la nivel intern, dar și riscul ca măsurile de supraveghere secretă să fi fost aplicate persoanei în cauză. Atunci când nu există nicio posibilitate de a contesta aplicarea unor măsuri de supraveghere secretă la nivel intern, suspiciunile și temerile populației cu privire la utilizarea abuzivă a competențelor de supraveghere secretă nu sunt nejustificate. Într-un astfel de caz, este necesar un control sporit din partea Curții, chiar dacă, în practică, riscul de supraveghere nu este mare.

În jurisprudența referitoare la măsurile de supraveghere secretă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilește următoarele garanții minime împotriva abuzurilor de autoritate pe care legea trebuie să le conțină: natura infracțiunilor care pot duce la un mandat de interceptare; definirea categoriilor de persoane care ar putea fi supuse interceptării; stabilirea unei limite a duratei executării măsurii; procedura de urmat pentru examinarea, utilizarea și păstrarea datelor colectate; măsurile de precauție ce trebuie luate pentru comunicarea datelor către alte părți; precum și circumstanțele în care este posibilă sau necesară ștergerea ori distrugerea înregistrărilor³.

În ceea ce privește întrebarea dacă o ingerință este „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea unui scop legitim, Curtea a recunoscut că, atunci când autoritățile naționale pun în balanță interesele statului pârât pentru a proteja securitatea națională prin măsuri secrete de supraveghere, pe de o parte, și gravitatea ingerinței în exercitarea de către reclamant a dreptului la respectarea vieții private, pe de altă parte, aceste autorități dispun de o anumită marjă de apreciere în alegerea mijloacelor corespunzătoare pentru atingerea scopului legitim de protejare a securității naționale. Însă această marjă de apreciere se corelează cu un control european care vizează atât legislația, cât și deciziile de aplicare a acesteia. Curtea trebuie să se convingă de existența unor garanții corespunzătoare și eficiente împotriva abuzurilor deoarece un sistem de supraveghere secretă conceput pentru a proteja securitatea națională riscă să submineze democrația, ba chiar să o distrugă, pe motivul apărării acesteia. Evaluarea acestei chestiuni depinde de toate circumstanțele cauzei, precum natura, domeniul de aplicare și durata măsurilor posibile; motivele necesare pentru dispunerea lor; autoritățile competente să le permită, să le efectueze și să le controleze; precum și tipul de căi de atac prevăzut de dreptul intern. Curtea trebuie să verifice dacă procedurile de control asupra inițierii și aplicării măsurilor restrictive sunt susceptibile de a circumscrie „ingerința” în ceea ce constituie o măsură „necesară într-o societate democratică”.

Examinarea și controlul măsurilor de supraveghere secretă pot interveni în trei etape: în momentul dispunerii supravegherii, în cursul desfășurării ei sau după încetarea ei. În ceea ce privește primele două etape, însăși natura și logica supravegherii secrete impun exercitarea, fără cunoștința persoanei vizate, nu doar a supravegherii ca atare, ci și a controlului aferent. Prin urmare, întrucât

¹ Weber și Saravia împotriva Germaniei (dec.), nr. 54934/00, pct. 78, CEDO 2006-XI.

² Kennedy împotriva Regatului Unit, nr. 26839/05, 18 mai 2010.

³ Amann împotriva Elveției (MC), nr. 27798/95, pct. 56-58, CEDO 2000-II; Prado Bugallo împotriva Spaniei, nr. 58496/00, pct. 30, 18 februarie 2003; Weber și Saravia, citată anterior, pct. 95; și Asociația pentru Integrare Europeană și Drepturile Omului și Ekimdzhiiev, citată anterior, pct. 76.

în mod necesar persoana vizată este împiedicată să recurgă la o cale de atac eficientă ori să ia parte direct la un control, este indispensabil ca procedurile existente să ofere ele însele garanții corespunzătoare și echivalente în apărarea drepturilor persoanei. În plus, pentru a nu depăși limitele necesității în sensul art. 8 parag. 2 din Convenție, trebuie respectate cât mai fidel posibil, în procedurile de control, valorile unei societăți democratice. Într-un domeniu în care abuzurile sunt, potențial, destul de ușoare în cazuri individuale și ar putea avea consecințe negative pentru societatea democratică în ansamblu, este dezirabil în principiu să se încredințeze acest control unei instanțe deoarece puterea judecătorească oferă cele mai bune garanții de independență, imparțialitate și procedură legală (Klass și alții, citată anterior, pct. 55-56).

În ceea ce privește a treia etapă, respectiv încetarea supravegherii, chestiunea notificării a posteriori a măsurilor de supraveghere este indisolubil legată de cea a eficacității căilor de atac și deci de existența unor garanții efective împotriva folosirii abuzive a competențelor de supraveghere. Persoana vizată cu greu poate, în principiu, să conteste retroactiv în instanță legalitatea măsurilor întreprinse fără știrea sa, dacă nu este informată despre acestea (Klass și alții, citată anterior, pct. 57; și Weber și Saravia, decizia citată anterior, pct. 135), sau dacă – în altă ipoteză –, bănuind că îi sunt ori i-au fost interceptate comunicațiile, persoana are posibilitatea de a sesiza instanțele, acestea având competență chiar dacă subiectul interceptării nu a fost informat despre această măsură (Kennedy, citată anterior, pct. 167).

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că „*Interceptarea convorbirilor telefonice reprezintă o ingerință a autorităților publice în dreptul la viață privată și corespondență, care va încălca art. 8 parag. 2 din Convenția europeană dacă nu este conformă prevederilor legale, nu are unul dintre scopurile prevăzute în art. 8 parag. 2 și nu este necesară într-o societate democratică pentru a atinge acest scop*”⁴.

Prin urmare, apreciem că **art.139¹ alin.(1) din Codul de procedură penală**, așa cum a fost modificat prin art. I pct. 17. din *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, aduce atingere art.26 și art. 28 din Constituție referitoare la viața intimă, familială și privată, precum și la secretul corespondenței*.

(iii) În ceea ce privește dispozițiile **art. 147 alin. (2) și (4) din Constituția României**, referitoare la obligația Parlamentului de a reexamina dispozițiile declarate neconstituționale, care privesc legile, înainte de promulgarea acestora și, respectiv, de a le pune de acord cu decizia Curții Constituționale, considerăm că acestea sunt încălcate de art.139¹ alin. (1) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală raportat la cele dispuse de **Curtea Constituțională prin Deciziile nr. 51/2016 și nr. 55/2022**.

Astfel, analizând soluția legislativă cuprinsă în textul menționat, apreciem a fost transpusă în dreptul pozitiv o normă care conservă viciul de neconstituționalitate reținut în considerentele **Deciziei nr. 51/2016 a Curții Constituționale**, prin care instanța de contencios constituțional a declarat neconstituțională o dispoziție legală tocmai pentru că permitea serviciilor de informații, care nu sunt organe judiciare, să efectueze acte de urmărire penală.

În considerentele **Deciziei nr. 51/2016**, făcând trimitere la legislația statelor Uniunii Europene, Curtea Constituțională a trasat legiuitorului exigențele pe care trebuie să le îndeplinească legislația care reglementează activitatea de supraveghere tehnică și de punere în executare a acesteia, în sensul că aceasta trebuie realizată prin norme clare și previzibile și să vizeze doar organele judiciare. În acest sens, codurile naționale de procedură penală prevăd, în mod expres, că activitatea de

⁴ Cauza Valenzuela Contreras c. Spaniei, Hotărârea din 30 iulie 1998, în N. Volonciu, A. Barbu, op. cit., p. 131.

supraveghere tehnică este înfăptuită de către judecătorul de instrucție, de organele de urmărire penală și organe ale poliției.

Or, în accepțiunea Codului de procedură penală, organele judiciare sunt strict și limitativ prevăzute de art. 30 așa cum am indicat mai sus. Se observă așadar că organele de cercetare penală specială ale Serviciului Român de Informații constituie o categorie distinctă și nu realizează activitate judiciară, astfel încât acestea nu pot fi considerate organe judiciare.

Cu toate acestea, legiuitorul a prevăzut ca înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații să fie utilizate în cercetarea penală, contrar dispozițiilor art. 138 – art. 144 din Codul de procedură penală referitoare la metodele speciale de supraveghere sau cercetare penală.

Așadar, standardul constituțional de protecție a vieții intime, familiale și private și a secretului corespondenței impune ca limitarea acestora să se realizeze într-un cadru normativ care să stabilească expres, într-un mod clar, precis și previzibil care sunt organele abilitate să efectueze operațiunile ce constituie ingerințe în sfera protejată a drepturilor (Decizia nr. 51 din 16 februarie 2016, precitată, paragraful 48).

Prin Decizia nr. **51 din 16 februarie 2016**, Curtea a statuat că "este justificată opțiunea legiuitorului ca mandatul de supraveghere tehnică să fie pus în executare de procuror și de organele de cercetare penală, care sunt organe judiciare, conform art. 30 din Codul de procedură penală, precum și de către lucrătorii specializați din cadrul poliției, în condițiile în care aceștia pot deține avizul de ofițeri de poliție judiciară, în condițiile art. 55 alin. (5) din Codul de procedură penală", iar **nu de alte organe cu atribuții în alte domenii, precum cel al securității naționale**. Ulterior, **prin Decizia nr. 55/2022**, Curtea Constituțională a întărit această distincție, reținând că, însuși legiuitorul a operat această diferențiere atunci când a adoptat Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații și a prevăzut expres, în articolul 13 al legii, că organele acestuia nu pot efectua acte de cercetare penală. Aceeași lege prevede, în art. 11, că dacă ofițerii de informații descoperă, în activitatea lor de contracarare a amenințărilor la adresa securității naționale, indicii de pregătire sau de săvârșire a unor fapte penale, **sunt obligați să sesizeze organele de urmărire penală**. Totodată, Curtea a observat că activitatea procesual penală este destinată constatării existenței sau inexistenței unei infracțiuni, identificării persoanei care a săvârșit-o, cunoașterii împrejurărilor care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal, necesare pentru justa soluționare a cauzei, având ca scop tragerea la răspundere penală a persoanei vinovate. Așa fiind, Curtea a constatat că scopul în care sunt utilizate activitățile întreprinse în domeniul securității naționale este diferit de cel al activității procesual penale. Primele se axează pe cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe cu scopul realizării securității naționale, iar celelalte au ca scop tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Astfel, **într-o interpretare sistematică și teleologică, rezultă că Legea nr. 51/1991 și Codul de procedură penală au finalități diferite, care se reflectă și în scopul pentru care este dispusă autorizarea unor activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului/măsura supravegherii tehnice**. Cu alte cuvinte, existența unei situații care constituie amenințare la adresa securității naționale nu presupune în mod automat și necesar pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale, mijloacele de preîntâmpinare a amenințărilor la adresa securității naționale neputându-se rezuma la combaterea infracțiunilor.

În ceea ce privește considerentele Deciziei nr. 55/2022, instanța de contencios constituțional a apreciat că în domeniul supravegherii tehnice, reglementat de Codul de procedură penală, simpla indicare a unei structuri/entități/instituții menită să pună în executare mandatele emise, fără consacrarea sa legală, încalcă principiul legalității, deoarece este fundamental ca înființarea,

organizarea și funcționarea instituțiilor sau a altor structuri organizatorice să se realizeze potrivit cadrului constituțional conferit de Legea fundamentală. Intenția legiuitorului de a reglementa o asemenea entitate necesită identificarea arhitecturii interne și configurarea fizionomiei sale juridice prin intermediul unui act normativ de nivelul legii, simpla nominalizare a acesteia, fie ea și expresă, nu complinește lipsa unei reglementări de nivelul legii care să cuprindă elementele de bază care definesc natura juridică a acesteia/acestuia, atribuțiile sale generale și specifice, modalitatea de organizare, dispoziții referitoare la personal, actele emise (dacă este cazul), modalitatea de control/verificare/auditare și efectele produse de aceasta etc.

Totodată, Curtea a statuat că *"o [...] autoritate nu ființează numai prin simplul fapt al existenței sale, ci prin atribuțiile și actele pe care le emite, acestea din urmă fiind cele care produc consecințe juridice. Așadar, atunci când legiuitorul constituant s-a referit la înființarea unei autorități [...] a avut în vedere atât dispoziția de înființare propriu-zisă, cât și pe cele ce sunt asociate în mod intrinsec acesteia, respectiv cele prin care se stabilesc atribuțiile, categoriile de acte [...] emise și efectele acestora"* (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr. 52 din 1 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 206 din 7 martie 2018, paragraful 36).

În esență, la considerentul 159 din Decizia nr. 55/2022, Curtea Constituțională a reținut cu titlu de principiu că **"atribuirea calității de organ de cercetare penală specială S.R.I. este per se neconstituțională."**

Or, analiza dispozițiilor criticate relevă omisiunea legiuitorului de a adopta o reglementare care să respecte exigențele constituționale, cu consecința persistenței în legislație a unei carențe legislative reflectate în absența unei reglementări complete a autorității/instituției/organismului îndrituită/îndrituit să pună în executare mandatele de supraveghere tehnică emise **potrivit Codului de procedură penală.**

În consecință, considerăm că **art.139¹ alin.(1) din Codul de procedură penală**, așa cum a fost modificat prin art. I pct. 17. din *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative*, încalcă dispozițiile **art. 147 alin. (2) și (4) din Constituția României**,

2. Prevederile Art.I, pct.17 referitoare la art.139¹ alin.(2) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr.246/2023, L 2/2023) contravin art. 147 alin. (2) și (4) raportat la art. 1 alin. (5), art. 26 și art. 28 din Constituția României

Apreciem că soluția legislativă prevăzută de art. 139¹ alin. (2), astfel cum este propusă la art. I pct. 17 din actul normativ avut în vedere, potrivit căreia *"(2)Legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activitățile respective, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate se verifică în procedura de cameră preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță»"* nu este în acord cu dispozițiile **Deciziei nr.55/2020, pronunțată de Curtea Constituțională.**

În acest sens, precizăm că instanța de contencios constituțional a constatat că *„dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Codului de procedură penală, se ajunge în situația în care, deși activitatea specifică culegerii de informații care presupun restrângerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului a fost autorizată potrivit Legii nr. 51/1991, legalitatea mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care acestea au fost obținute se va verifica prin raportare la un act normativ care nu a fost luat în considerare la momentul autorizării măsurii”*.

Pe de altă parte, în afara implicațiilor evidente ale finalităților diferite ale activităților întreprinse în domeniul securității naționale și ale activităților procesual penale, dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Legii nr. 51/1991, modificată, se ajunge în situația în care instanțe ierarhic inferioare celei care a emis mandatul au competența verificării elementelor ce țin de legalitatea mijlocului de probă.

Astfel, Curtea a observat că, dacă în cazul supravegherii tehnice, dispusă potrivit Codului de procedură penală, legalitatea administrării probelor este realizată, în principiu, de o instanță egală în grad cu cea care a emis mandatul de supraveghere tehnică, în cazul mandatelor emise în temeiul Legii nr. 51/1991, analiza legalității acestora este realizată, de cele mai multe ori, de instanțe ierarhic inferioare celei care a emis mandatul (emiterea mandatului fiind realizată întotdeauna de Înalta Curte de Casație și Justiție). Or, consacrară Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin Legea nr. 51/1991, ca instanță specializată în domeniul autorizării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului presupune și o anumită competență specializată a acesteia, strict determinată de lege.

Așadar, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii, astfel că, în situația în care instanța de control constituțional a constatat neconstituționalitatea unei anumite soluții legislative, nu este permis ca aceasta să devină parte a dreptului pozitiv prin intermediul unui alt act normativ.

Dispozițiile actului normativ criticat conferă organelor de aplicare ale legii și organelor cu atribuții în domeniul securității naționale (ofițeri de informații), dreptul de a efectua acte de interceptare a comunicațiilor, dreptul de a avea acces la conținutul criptat al comunicațiilor tranzitate în rețele proprii, dreptul de a avea acces la informațiile reținute sau stocate referitoare la date de trafic, date de identificare a abonaților sau clienților, modalități de plată și istoricul accesărilor cu momentele de timp aferente corespunzătoare adresei IP, precum și accesul la propriile sisteme informatice, în vederea copierii sau extragerii datelor.

Deși, în aparență, competența acestor organe de aplicare a legii și organelor cu atribuții în domeniul securității naționale este reglementată dintr-o dublă perspectivă - în primul rând, se referă la infracțiunile de terorism și celor contra securității naționale, iar în al doilea rând, este permisă pentru punerea în aplicare a mandatelor de supraveghere tehnică, în realitate **competența acestora nu este reglementată în mod clar și previzibil, în condițiile în care textul nu stabilește criteriile și procedura aplicabilă ca organe de cercetare penală a unor organe a căror atare calitate nu este prevăzută de legislația procedural penală.**

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale în ipoteza inițierii unui nou demers legislativ cu privire la același domeniu de reglementare, Parlamentul trebuia să se conformeze celor statuate prin decizia Curții Constituționale (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 76 din 30 ianuarie 2019, paragraful 42, Decizia nr. 139 din 13 martie 2019, paragraful 88, Decizia nr. 140/2019, paragraful 86, sau Decizia nr. 141 din 13 martie 2019, paragraful 96).

Ca atare, apreciem că prevederile criticate contravin **art. 147 alin. (2) și (4) din Constituția României.**

3. Dispozițiile art. I pct. 38 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr. 246/2023, L 2/2023), cu referire la introducerea alin. (1¹) și alin. (1²) în cuprinsul art. 345 din Codul de procedură penală contravin prevederilor art. 21 alin. (3) și art. 24 din Constituție

Textele legale criticate au următorul cuprins: ”(1¹) În cazul în care actul de sesizare se întemeiază pe probe ce constituie informații clasificate, judecătorul de cameră preliminară solicită autorității competente, de urgență, declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare și, după caz, acordă apărătorilor părților și ai persoanei vătămate accesul informațiilor clasificate, condiționat de deținerea

autorizației de acces prevăzute de lege. Dacă aceștia nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu-și desemnează alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, judecătorul de camera preliminară ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație.”

Din analiza textului de lege menționat, observăm că exercitarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare al părților și al persoanei vătămate (prin accesul la probele care cuprind informații clasificate) este condiționată de existența unei autorizații de acces la informații clasificate, **eliberat de o autoritate administrativă, în urma unei proceduri administrative de verificare**. Standardele naționale de protecție a informațiilor clasificate în România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 585/2002, definesc autorizația de acces la informații clasificate ca fiind documentul eliberat cu avizul instituțiilor abilitate, **de conducătorul persoanei juridice deținătoare de astfel de informații**, prin care se confirmă că, în exercitarea atribuțiilor profesionale, clasificat posesorul acestuia poate avea acces la informații secrete de stat de un anumit nivel de secretizare, potrivit principiului necesității de a cunoaște. Obținerea autorizației de acces la informațiile clasificate se realizează în urma verificărilor de securitate ce reprezintă totalitatea măsurilor întreprinse de autoritățile desemnate de securitate, conform competențelor, pentru stabilirea onestității și profesionalismului persoanelor, în scopul avizării eliberării certificatului de securitate sau autorizației de acces la informații clasificate.

Potrivit dispozițiilor art. 28 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, modificată și completată, *”(1)Accesul la informații secrete de stat este permis numai în baza unei autorizații scrise, eliberate de conducătorul persoanei juridice care deține astfel de informații, după notificarea prealabilă la Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat.*

(2)Autorizația se eliberează pe niveluri de secretizare, prevăzute la art. 15 lit. f), în urma verificărilor efectuate cu acordul scris al persoanei în cauză asupra acesteia. Persoanele juridice, cu excepția celor prevăzute la art. 25 alin. (2) și (3), notifică Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat eliberarea autorizației de acces.

(3)Accesul la informațiile clasificate NATO se face în baza eliberării de către Autoritatea Națională de Securitate a autorizațiilor și certificatelor de securitate, după efectuarea verificărilor de securitate de către instituțiile abilitate.

(4)Durata de valabilitate a autorizației este de până la 4 ani; în această perioadă verificările pot fi reluate oricând.

(5)Neacordarea autorizației sau retragerea motivată a acesteia determină de drept interdicția de acces la informații secrete de stat.”

Prin soluția legislativă cuprinsă în art. I pct. 38 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr. 246/2023, L 2/2023), cu referire la introducerea alin. (1¹) și alin. (1²) în cuprinsul art. 345 din Codul de procedură penală, accesul/refuzul accesului la informațiile esențiale pentru soluționarea cauzei penale cu respectarea principiului aflării adevărului este dispus de o autoritate administrativă, iar refuzul nu poate face obiectul controlului judiciar.

Examinând conținutul normativ al art. I pct. 38, observăm că pot fi distinse două categorii de informații clasificate: cele la care se referă art. 345 alin. (1²) și anume informațiile clasificate despre care judecătorul apreciază că ar putea conduce la periclitatea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau pentru care refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important (acestea nu pot conduce la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei) și cele despre care judecătorul nu apreciază că ar avea un asemenea impact și a căror cunoaștere este interzisă inculpatului și părții vătămate.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat că, pentru pregătirea apărării în cadrul unei proceduri penale, inculpatul trebuie să ia cunoștință de toate elementele dosarului. Deși a admis faptul că acest drept nu este absolut, excepțiile trebuie să fie justificate și trebuie să existe o compensare pentru aceste dificultăți procedurale create (Hotărârea din 24 iunie 2003, pronunțată în Cauza Dowsett împotriva Regatului Unit, paragrafele 41, 42). Pentru a fi respectate prevederile convenționale referitoare la dreptul la un proces echitabil, instanța europeană a statuat cu privire la necesitatea examinării, sub toate aspectele, de către o instanță judecătorească, a interesului păstrării confidențialității informațiilor clasificate, pe de o parte, și a interesului public de a lua cunoștință de acestea, pe de altă parte, și, în urma examenului efectuat, instanța să dispună cărui interes acordă prevalență. Or, **în cazul textului art. 345 alin. (1¹) din Codul de procedură penal preconizat de modificarea nou adusă, instanța nu poate realiza acest examen al interesului păstrării confidențialității, singurul demers pe care îl poate realiza fiind acela al desemnării unui apărător din oficiu.**

Prevederile art. 345 alin. (1²) care stabilesc garanția înlăturării informațiilor clasificate de la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză se referă strict la acele informații despre care judecătorul apreciază că ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau la apărarea securității naționale, însă nu și la cealaltă categorie de informații care nu are acest impact, dar **care sunt esențiale pentru aflarea adevărului**. La această din urmă categorie de informații ne referim, informații pe care se va baza soluția de condamnare sau de achitare a inculpatului, accesul părților și al persoanei vătămate la probatoriu fiind interzis, iar accesul apărătorilor la acest probatoriu condiționat de dispoziția unei autorități administrative, **iar nu de dispoziția instanței de judecată, contrar celor statuate de Curtea Constituțională în Decizia nr. 21/2018.**

Având în vedere necesitatea aflării adevărului în procesul penal și cerința explicită a Codului de procedură penală ca o persoană să fie condamnată în baza unui probatoriu care să-i demonstreze vinovăția dincolo de orice îndoială rezonabilă, Curtea Constituțională a reținut că orice informație care poate fi utilă aflării adevărului trebuie să fie folosită în procesul penal. Astfel, în cazul în care informațiile clasificate sunt indispensabile aflării adevărului, accesul la acestea trebuie să fie dispus de judecătorul cauzei atât acuzării, cât și apărării, altfel nu se poate discuta despre o egalitate a armelor și de respectarea dreptului la un proces echitabil. Pe de altă parte, accesul la informațiile clasificate poate fi și refuzat de judecător, care, deși constată rolul esențial al acestora în soluționarea cauzei deduse judecății, apreciază că accesul poate conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau că refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important sau poate afecta grav securitatea națională.

Prin urmare, **numai un judecător** poate aprecia cu privire la interesele care intră în conflict - cel public, general, al statului, referitor la protejarea informațiilor de interes pentru securitatea națională sau pentru apărarea unui interes public major, respectiv cel individual, al părților unei cauze penale concrete, astfel încât, prin soluția pe care o pronunță, să asigure un just echilibru între cele două. În *Cauza Yam contra Marii Britanii (2020)* Curtea Europeană a reținut că, chiar și atunci când securitatea națională este în joc, măsurile care afectează drepturile fundamentale ale omului trebuie să facă obiectul unei anumite forme de procedură contradictorie în fața unui organism independent competent să examineze motivele deciziei.

În aplicarea garanției reglementate la art. 6 paragraful 3 lit. a) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, specifică unui proces echitabil, în materie penală, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au emis Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, întrucât *"Persoanele acuzate de săvârșirea unei infracțiuni ar trebui să primească toate informațiile referitoare la acuzare, astfel încât să-și poată pregăti apărarea și să se garanteze echitatea procedurilor penale."* (paragraful 27), iar *"Informațiile puse la dispoziția persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la fapta penală de a cărei comitere sunt suspectate ar trebui să fie furnizate cu promptitudine, cel târziu înainte de primul lor interogatoriu oficial, de către poliție sau de către o altă autoritate competentă și fără a aduce atingere desfășurării anchetei în curs. Ar trebui furnizată o descriere suficient de detaliată a*

faptelor, inclusiv, dacă se cunosc, a momentului și locului, referitoare la infracțiunea de a cărei comitere sunt suspectate sau acuzate persoanele, precum și a încadrării juridice posibile a infracțiunii prezumate, având în vedere etapa procedurilor penale în care se furnizează o astfel de descriere, astfel încât să se garanteze caracterul echitabil al procedurilor menționate și să se permită exercitarea efectivă a dreptului la apărare." (paragraful 28). În acest sens, art. 6 alin. (1) și (3) din Directiva 2012/13/UE, care reglementează dreptul la informare cu privire la acuzare, prevede că "(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate primesc informații cu privire la fapta penală de a cărei comitere acestea sunt suspectate sau acuzate. Informațiile respective se furnizează cu promptitudine și cu detaliile necesare pentru a se putea garanta caracterul echitabil al procedurilor și exercitarea efectivă a dreptului la apărare [...] (3) Statele membre se asigură că, cel târziu la prezentarea fondului acuzației în instanță, se oferă informații detaliate cu privire la acuzare, inclusiv natura și încadrarea juridică a infracțiunii, precum și forma de participare a persoanei acuzate."

Garanțiile unui proces echitabil în materie penală, instituite atât în art. 6 paragraful 1 din Convenție, cât și pe cale jurisprudențială, privesc dreptul la un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege; **egalitatea armelor, principiul contradictorialității**, motivarea hotărârilor, dreptul acuzatului de a păstra tăcerea - garanții implicite ale desfășurării procedurii; publicitatea procesului, termenul rezonabil - garanții explicite ale desfășurării procedurii; prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat cu privire la natura acuzației, acordarea timpului și facilităților pentru pregătirea apărării, **dreptul la apărare**, dreptul acuzatului de a interoga martorii din proces, dreptul la asistența gratuită a unui interpret.

Preocupările de interes public nu pot justifica măsuri care să anuleze însăși esența dreptului la apărare al unei părți/persoanei vătămate. Cerințele generale privitoare la echitatea unei proceduri penale își păstrează aplicabilitatea indiferent de interesul public invocat.

Cât privește **dreptul la apărare**, instanța de control constituțional a reținut în Decizia nr. 336 din 30 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 19 mai 2015, paragraful 38, că acesta este de natură constituțională, fiind consacrat în art. 24 din Constituție, precum și, prin prisma art. 20 din Constituție, de natură convențională, în condițiile în care art. 6 paragraful 3 lit. c) din Convenție reglementează aspecte particulare ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de paragraful 1 al aceluiași articol, **garantează că procedura pornită împotriva unui acuzat nu se va derula fără ca acesta să fie apărât în mod efectiv și adecvat**. De asemenea, Curtea a constatat că art. 10 din Codul de procedură penală reglementează dreptul la apărare ca principiu al procedurilor penale și al procesului penal în ansamblul său, în concordanță cu prevederile constituționale și convenționale ce consacră acest drept, stabilind atât drepturi procesuale ale părților și subiecților procesuali principali, inclusiv dreptul suspectului de a fi informat de îndată și înainte de a fi ascultat despre fapta pentru care se efectuează urmărirea penală și încadrarea juridică a acesteia, respectiv dreptul inculpatului de a fi informat de îndată despre fapta pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală împotriva lui și încadrarea juridică a acesteia [art. 10 alin. (3)], cât și **garanții procesuale ale acestora, în mod special obligația organelor judiciare de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali în tot cursul procesului penal** [art. 10 alin. (5)].

Referitor la dreptul la apărare, Curtea Constituțională a statuat, în jurisprudența sa, că acesta este în serviciul efectivității realizării dreptului constituțional al cetățenilor de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime (Decizia nr. 64 din 2 iunie 1994). Totodată, Curtea a calificat art. 24 din Constituție ca fiind o garanție a dreptului la un proces echitabil (Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014, paragraful 51, și Decizia nr. 111 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 373 din 16 mai 2016, paragraful 23). Având în vedere aceste evoluții jurisprudențiale, Curtea Constituțională a reținut că în cursul procedurilor judiciare dispozițiile art. 24 din Constituție se analizează coroborat cu cele ale art. 21 alin. (3) din Constituție, întrucât se subsumează acestora din urmă.

Dreptul la apărare conferă oricărei părți implicate într-un proces, potrivit intereselor sale și indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări. Acest drept presupune participarea la ședințele de judecată, folosirea mijloacelor de probă și invocarea excepțiilor prevăzute de lege. (a se vedea Decizia nr. 667 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 870 din 20 noiembrie 2015, paragraful 33).

Or, **dispozițiile legale criticate ce condiționează exercitarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare de obținerea unei autorizații de acces emise de o autoritate administrativă contravin tuturor garanțiilor ce caracterizează un proces echitabil.**

Mai mult, textul legal criticat, care va intra în vigoare în 3 zile de la data publicării legii, va determina **întârzieri ale soluționării cauzelor penale**, având în vedere necesitatea derulării unor proceduri de verificare în vederea obținerii autorizațiilor de acces la informații clasificate, cu consecința încălcării art. 21 alin. (3) din Constituție referitoare la termenul rezonabil de soluționare al cauzelor.

Având în vedere cele de mai sus, raportat la cauza de față și ținând seama de faptul că încălcarea dreptului la apărare vizează o procedură judiciară, reținem incidența art. 21 alin. (3) coroborat cu art. 24 alin. (1) din Constituție.

Față de cele de mai sus, **Avocatul Poporului apreciază că argumentele invocate susțin neconstituționalitatea dispozițiilor criticate mai sus din *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (PL-x nr. 246/2023, L 2/2023)* și solicită Curții Constituționale pronunțarea unei decizii de admitere a sesizării de neconstituționalitate.**

AVOCATUL POPORULUI,

RENATE WEBER